

479 R A P O R T

referitor la implementarea Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumurile publice naționale pe anul 2021

1. Generalități

În scopul asigurării finanțării activităților de administrare, întreținere și reparație a drumurilor publice naționale și locale de interes raional (municipal) din Republica Moldova, prin Legea nr.720/1996 a fost constituit Fondul rutier.

O modificare esențială a Legii Fondului rutier efectuată prin Legea nr.172/2018 cu un impact direct asupra surselor de acumulare și a volumului anual al fondului rutier a fost înlocuirea prevederii:

„(1) *Sursele de constituire a fondului sunt:*

a) *nu mai puțin de 50% în anul 2010, 65% în anul 2011, 80% în anul 2012 și în anii următori din volumul total al accizelor la produsele petroliere supuse accizelor;*”

cu textul:

„(1) *Sursele de constituire a fondului sunt:*

a) *defalcări anuale din volumul accizelor la produsele petroliere supuse accizelor, cu excepția gazului lichefiat, în cuantumul stabilit în legea bugetului de stat pe anul respectiv;*”.

Astfel a fost exclusă posibilitatea realizării în termen și în volum preconizat a obiectivelor Strategiei de transport și logistică pe anii 2013-2022, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 827/2013, precum:

Obiectiv general:

Asigurarea infrastructurii rutiere adecvate și a prestării unor servicii de transport rutier de calitate și în deplină siguranță.

Obiective specifice:

- reducerea continuă a costurilor totale de transport rutier;
- asigurarea reabilitării, modernizării, reparației și întreținerii corespunzătoare:
 - asigurarea reparației și întreținerii corespunzătoare a drumurilor până în 2022;
 - continuarea implementării Planului de acțiuni pentru reforma sistemului de întreținere a drumurilor publice;
 - asigurarea pe parcursul întregului an a accesului la rețeaua de drumuri naționale pe drumurile locale/rurale din toate localitățile țării;
 - reducerea numărului de accidente rutiere cu 50% până în 2020;
 - asigurarea cadrului legal și instituțional pentru planificarea, exploatarea și întreținerea rețelei rutiere;
 - integrarea rețelei rutiere a Republicii Moldova în rețeaua europeană;
 - asigurarea transportării mărfurilor și pasagerilor în condiții de siguranță.

Realizarea acțiunilor statuate în Strategie sunt extrem de necesare în condițiile actuale de stare tehnică a rețelei drumurilor publice.

2. Cadrul legal și instituțional de gestionare a rețelei drumurilor publice

În conformitate cu prevederile art. 2 a Legii drumurilor nr. 509/1995 (cu modificările și completările ulterioare) drumurile naționale sunt proprietate publică a statului, iar drumurile locale de interes raional (municipal) sunt proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

Începând cu aprilie 2002 până la 1 ianuarie 2017, drumurile publice (naționale și locale) din Republica Moldova, au fost gestionate de Întreprinderea de Stat “Administrația de Stat a Drumurilor”. După transmiterea drumurilor publice locale de interes raional (municipal) în administrarea organelor publice locale de nivelul II, Î. S. “Administrația de Stat a Drumurilor” gestionează numai drumurile publice naționale în conformitate cu prevederile legii menționate.

Patrimoniul întreprinderii aparține în totalitate statului.

Î.S. “Administrația de Stat a Drumurilor” acționează în limitele stabilite de legislația în vigoare.

Conform Statutului, Î.S. “Administrația de Stat a Drumurilor” exercită următoarele funcții:

- de deținere a titlului de posesie și de beneficiar în construcție și reconstrucție, reparație și întreținere a drumurilor și obiectelor gospodăriei drumurilor, de distribuitor al tuturor mijloacelor alocate în aceste scopuri din Bugetul de stat, Fondul rutier și investiții străine;
- de asigurare a utilizării eficiente și eficace a resurselor financiare și materiale, alocate pentru dezvoltarea și întreținerea gospodăriei rutiere;
- de gestionare și asigurare a menținerii viabilității drumurilor publice naționale.

Suplimentar, în rezultatul negocierilor, efectuate în perioada anilor 2006 - 2007, între Guvernul Republicii Moldova și Banca Mondială, în cadrul Proiectului de susținere a Programului Guvernului Republicii Moldova în sectorul drumurilor, s-a convenit ca Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”, să îndeplinească funcțiile unității de implementare a proiectelor finanțate în baza creditelor și asistenței tehnice externe.

Activitatea de realizare a funcțiilor de beneficiar, precum și de gestionare a drumurilor publice naționale a fost finanțată conform „Normativului privind volumul necesar de manoperă și cheltuieli financiare pentru gestionarea drumurilor publice și îndeplinirea funcțiilor de beneficiar de către Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”, aprobat prin Ordinul ministrului transporturilor și infrastructurii drumurilor nr. 40/2016.

3. Rețeaua drumurilor publice

Listele drumurilor publice au fost aprobate prin Hotărârea Guvernului nr.1468/2016 cu privire la aprobarea listelor drumurilor publice naționale și locale din Republica Moldova.

În cadrul investigării rețelei drumurilor publice a fost precizată lungimea precum și clasificarea funcțională a acestora. Astfel, la situația din 31.12.2021

lungimea totală a drumurilor publice din Republica Moldova constituie **10681** km, din care în administrarea:

- Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (gestionar Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor") - **5903** km de drumuri publice naționale;
- organelor publice locale de nivelul II - **3708** km de drumuri publice locale de interes raional (municipal);
- organelor publice a unităților administrativ-teritoriale din stînga Nistrului – **1070** km.

Î.S. "Administrația de Stat a Drumurilor" gestionează 5903 km, inclusiv: 602 km de drumuri expres, 1996 km de drumuri republicane și 3305 km de drumuri regionale.

Structura rețelei drumurilor publice naționale pe tipuri de îmbrăcăminte este prezentată în tabelul 1 și figura 1.

Tabelul 1 - Structura rețelei drumurilor publice naționale

Tipul îmbrăcăminte	Total		Inclusiv:					
			expres		republicane		regionale	
	km	%	km	%	km	%	km	%
Total	5903	100	602	100	1996	100	3305	100
din beton de ciment	276	4	223	37	29	1	24	1
din beton asfaltic	4426	75	378	62,8	1935	97	2113	60
din pietriș	1154	20	1	0,2	32	2	1121	38
din pământ	47	1	-	-	-	-	47	1

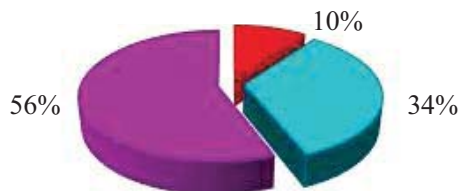
În anul 2021 lungimea drumurilor publice regionale cu îmbrăcăminte din beton asfaltic s-a majorat cu **139** km, comparativ cu anul 2020.

Numărul total al lucrărilor de artă (poduri de șosea, pasaje, etc.) amplasate pe drumurile publice naționale constituie 870 buc. cu lungimea totală de 21684 m. l., inclusiv poduri cu lungimea de peste 10 m - 533 buc., cu lungimea totală de 19594 m. l.

Rețeaua drumurilor publice gestionate de Î.S. ASD
la starea din 31 decembrie 2021

Drumuri publice naționale

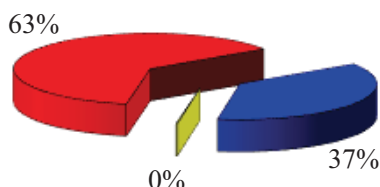
■ expres	602 km
■ republicane	1996 km
■ regionale	3305 km
Total	5903 km

Tipuri de îmbrăcămînți pe drumurile:

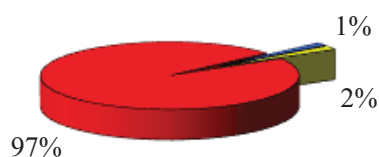
expres

■ beton asfaltic	378 km
■ beton de ciment	223 km
■ pietruiri	1 km
Total :	602 km

republicane

■ beton asfaltic	1933 km
■ beton de ciment	29 km
■ pietruiri	34 km
Total :	1996 km

regionale

■ beton asfaltic	2113 km
■ beton de ciment	24 km
■ pietruiri	1121 km
■ pămînt	47 km
Total :	3305 km

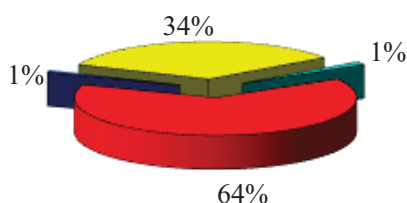

Figura 1 – Lungimile componentelor rețelei de drumuri publice naționale

4. Sursele de constituire a fondului rutier în anul 2021

În conformitate cu prevederile Legii fondului rutier nr. 720/1996 (cu modificările și completările ulterioare) sursele de constituire a fondului sunt:

a) defalcări anuale din volumul accizelor la produsele petroliere supuse accizelor, cu excepția gazului lichefiat, în cuantumul stabilit în legea bugetului de stat pe anul respectiv;

b) taxele rutiere percepute conform legislației fiscale, cu excepția taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova;

c) taxele pentru eliberarea autorizațiilor pentru transporturi auto internaționale de mărfuri și ocazionale de călători;

d) amenzile aplicate pentru nerespectarea regulilor transportului de călători, deteriorarea drumurilor, construcțiilor și utilajelor rutiere, a plantațiilor aferente drumurilor;

f) taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizării în calitate de carburanți pentru unitățile de transport auto.

Prin Legea bugetului de stat pentru anul 2021 nr. 258/2020 au fost aprobate defalcări în fondul rutier în volum de **2 095 331,0** mii lei, inclusiv **1 532 059,8** mii lei pentru drumuri publice naționale și **563 271,2** mii lei pentru drumuri publice locale de interes raional. Conform prevederilor art.2, alin.(1), lit. a) din Legea fondului rutier nr.720/1996 pentru defalcările din volumul total al accizelor la produsele petroliere, cu excepția gazului lichefiat, a fost stabilit plafonul de 54,5%.

Volumul real al acumulărilor în fondul rutier a constituit **2 208 985,8** mii lei.

Transferurile în fondul rutier pe fiecare sursă de constituire sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2 – Defalcări în fondul rutier

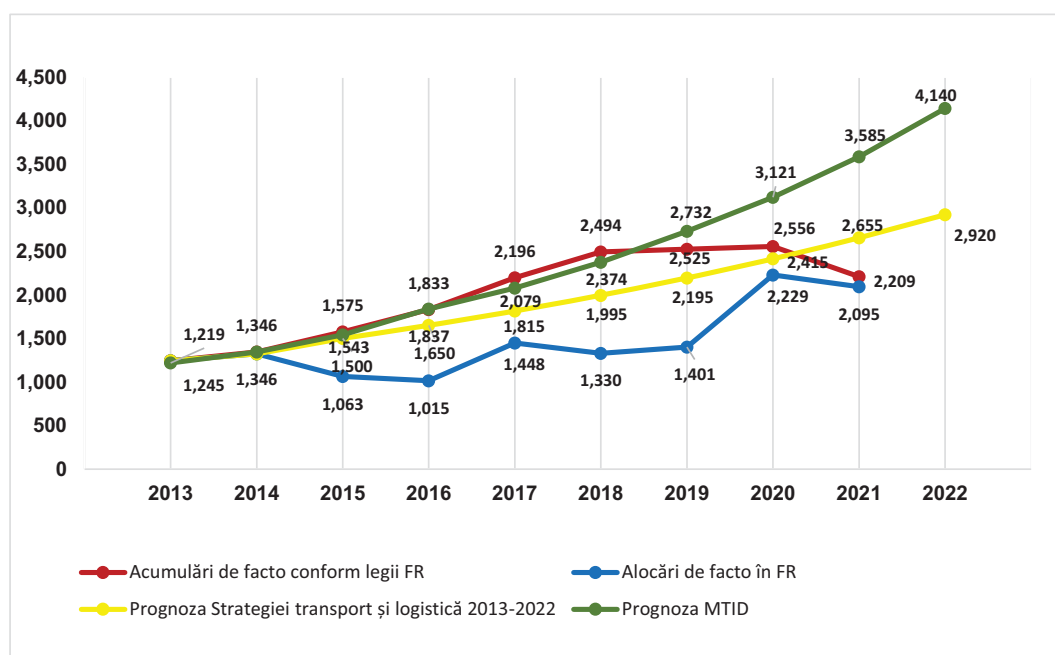
		mii lei
Denumirea surselor	Cod Eco	Executat la 31.12.2021
1	2	3
Total fondul rutier		2.208.985,8
Taxe rutiere total:		637.308,5
Taxa pentru folosirea drumurilor Republicii Moldova de către autovehiculele neînmatriculate în RM ale căror masa totală, sarcina masică pe osie sau a căror gabarite depășesc limitele admise	114632	7.252,8
Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova	114633	431.255,0
Taxa pentru folosirea drumurilor Republicii Moldova de către autovehicule înmatriculate în RM ale căror masa totală, sarcina masică pe osie sau a căror gabarite depășesc limitele admise	114634	3.936,5
Taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru efectuarea lucrărilor de construcție și montaj	114635	523,8
Taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea publicității exterioare	114636	503,4
Taxa pentru folosirea zonei de protecție a drumurilor din afara perimetrului localităților pentru amplasarea obiectivelor de prestare a serviciilor rutiere	114637	2.824,4

1	2	3
Vinieta pentru autovehiculele clasificate la poziția tarifară 8703 și remorcile atașate la acestea	114638	119.346,4
Taxa pentru comercializarea gazelor naturale destinate utilizării în calitate de carburanți pentru unitățile de transport auto	114524	12.573,3
Taxa pentru eliberarea autorizațiilor pentru transporturi rutiere internaționale	114525	50.385,1
Amenzi aplicate de către agenți constatatori din cadrul Autorității Administrative "Agenția Națională Transport Auto"	143114	8.707,8
Defalcări din accize la produse petroliere (54,5%)		1.571.677,3

Mijloacele financiare în volum de **431 255,0** mii lei reflectate la sursa de constituire a fondului rutier ca „Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova” prezintă doar 50 % din volumul total acumulat din această taxă.

Conform legii bugetului de stat pentru anul 2021 mijloacele Fondului rutier în sumă de **563 271,2** mii lei au fost transferate cu destinație specială unităților administrativ-teritoriale de nivelul II, pentru drumuri publice locale (de interes raional/municipal).

Evoluția acumulărilor și alocațiilor este prezentată în figura 2.

Notă: În prognoză s-a luat varianta cu alocarea a 80% de la accize la benzină și motorină

Figura 2 - Grafic comparativ al acumulărilor și alocațiilor din fondul rutier cu prognozele acumulărilor din Strategia transport și logistică pe anii 2013-2022, mil. MDL

Analiza acumulărilor pe perioada anilor 2013-2021 denotă faptul că în anii 2015-2018 alocațiile din fondul rutier din cauza derogării de la prevederile Legii

fondului rutier 720/1996 prin micșorarea defalcărilor din accize la produse petroliere (de la 80% până la: în anul 2015 – 44,29 %; în anul 2016 – 31,39 %; în anul 2017 – 44,14 %; în anul 2018 – 34,29 %) au fost diminuate cu 3 152 mil. lei. Ulterior prin Legea nr. 172/2018 a fost modificată Legea fondului rutier prin care s-a scos obligativitatea de alocare a 80 % din accize la produse petroliere. Prin urmare în anul 2019 defalcările din accize la produse petroliere legal au fost stabilite în volum de 34,84 %. În anul 2020 defalcările au constituit 66,76 %, iar în anul 2021 – 54,5 %. În total în perioada anilor 2015 – 2020 volumul fondului rutier planificat la nivel strategic de **14 225, 0** mil. lei, a fost diminuat cu suma de **5 276,9** mil. lei, inclusiv: în anul 2015 – 504 mil. lei; în anul 2016 – 837 mil. lei; în anul 2017 – 749 mil. lei; în anul 2018 – 1062 mil. lei, 2019 – 1063 mil. lei, 2020 – 326,5 mil. lei, 2021 – 735,4 mil. lei.

Diminuarea alocațiilor a cauzat imposibilitatea executării în volumul necesar a lucrărilor de întreținere de rutină și periodică pe toată rețeaua de drumuri publice, fiind micșorat esențial și volumul lucrărilor de reparație capitală a drumurilor naționale și locale.

5. Informația generală privind valorificarea mijloacelor financiare alocate din Fondul Rutier pentru reparația și întreținerea drumurilor publice naționale.

În conformitate cu prevederile Legii fondului rutier nr. 720/1996 prin Hotărârea Guvernului nr. 924/2020 a fost aprobat Programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumurile publice naționale pe anul 2021.

Datele generale privind valorificarea mijloacelor financiare destinate reparației și întreținerii drumurilor publice naționale în anul 2021, alocate din fondul rutier, sunt prezentate în tabelele 3 și 4.

Tabelul 3 - Valorificarea mijloacelor financiare

Nr. d/o	Denumirea lucrărilor	Aprobat inițial prin HG nr. 924 din 22.12.2020	Modificat conform HG nr. 193 din 22.09.2021 (mii lei)	Modificat conform HG nr. 463 din 29.12.2021 (mii lei)	Valorificat	
					mii lei	%
1	2	3	4	5	6	7
I	Lucrări de întreținere și reparație a drumurilor publice	1 532 059,8	1 532 059,8	1 532 059,8	1 393 247,8	90
1	Întreținerea drumurilor publice	870 474,8	910 748,8	932 748,8	892 637,7	95
2	Reconstrucția, reparația drumurilor publice naționale și a construcțiilor ingineresti	553 585	513 311	491 311	436 454,6	88
3	Executarea lucrărilor de proiectare, evaluare a drumurilor și procurare a terenurilor	40 000	40 000	40 000	37 661,8	94
4	Cofinanțarea proiectelor de reabilitare a drumurilor	60 000	60 000	60 000	24 740,2	41
5	Procurarea utilajului și echipamentului pentru dotarea laboratorului de încercări	8 000	8 000	8 000	1 753,5	21

1	2	3	4	5	6	7
	a Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” și de măsurare a traficului pe drumurile naționale					

Valorificarea mijloacelor financiare ale fondului rutier pe articole de cheltuieli este prezentată în tabelul 4.

Tabelul 4 - Valorificarea mijloacelor financiare ale fondului rutier pe articole de cheltuieli

mii lei

Articolul de cheltuieli		Volumul de mijloace financiare repartizate conform HG nr. 924 din 22.12.2020	Valorificat			
			Total	inclusiv drumuri:		
				Expres (M)	Republicane (R)	Regionale (G)
1	2	3	4	5	6	7
Total:		1532 059,8	1393247,8	242336,3	609046,5	541723,2
1.	Întreținerea drumurilor - total	932 748,8	892637,7	152136,5	399260,7	341240,5
	inclusiv:					
	1.1. întreținerea de rutină a drumurilor (plombarea gropilor, profilarea părții carosabile cu adaos de material, întreținerea terasamentului și a sistemelor de evacuare a apelor, întreținerea lucrărilor de artă, lucrări neprevăzute: în caz de inundații, alunecări de teren, inclusiv contracte bazate pe performanță etc.)	394 473,8	367 801,1	46053,4	141694	180053,7
	1.2. întreținerea periodică și reparații curente – total	289 875,0	255 825,5	23017,4	121042,7	111765,4
	inclusiv:					
	1.2.1) drumuri pietruite	75 298	61 353,1	0	1530,2	59822,9
	1.2.2) drumuri asfaltate (egalizări și înlocuirea straturilor)	214 577	194 472,4	23017,4	119512,5	51942,5
	1.3. lucrări pentru asigurarea securității circulației rutiere (marcaj rutier, parapet metalic, înlocuirea și reparația indicatoarelor rutiere etc.)	70 000	70 207,9	17643,8	41985,4	10578,7
	1.4. lucrări de întreținere, reparații curente la lucrările de artă (poduri, podețe, etc.)	15 000	20 521,3	10893,6	6099,8	3527,9
	1.5. întreținerea drumurilor pe timp de iarnă (dezapezirea, combaterea poleiului, inclusiv contracte bazate pe performanță)	100 000	119 109,4	22275,4	62750,6	34083,4
	1.6. crearea de spații verzi în zonele de protecție a drumurilor (plantarea arborilor și arbuștilor și întreținerea lor)	400	138,3	0	138,3	0
	1.7. elaborarea documentelor normative, implementarea tehnologiilor moderne și efectuarea controlului calității	3 000	1 353,8	1353,8	-	-
	1.8. administrarea drumurilor (inclusiv cheltuieli de arbitraj și judecată)	60 000	57 680,4	30899,1	25549,9	1089,6
2.	Reconstrucția, reparația drumurilor publice naționale și a construcțiilor	491 311	436 454,6	80412,1	192972,5	163070

	1	2	3	4	5	6
	ingineresti (conform anexei nr.1 la Program)					
3.	Executarea lucrărilor de proiectare, evaluare a drumurilor și procurare a terenurilor	40 000	37 661,8	8034,2	16813,3	12814,3
4.	Cofinanțarea proiectelor de reabilitare a drumurilor (conform anexei nr.1.2 la Program)	60 000	24 740,2	0	0	24740,2
5.	Procurarea utilajului și echipamentului pentru dotarea laboratorului de încercări a Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” și de măsurare a traficului pe drumurile naționale	8 000	1 753,5	1753,5	-	-

6. Implementarea Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumuri publice naționale pe anul 2021

6.1 Activitățile de implementare

Activitățile de implementare a Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumuri publice naționale pe anul 2021 pot fi divizate în:

- gestionarea drumurilor publice naționale;
- realizarea funcțiilor de beneficiar la întreținerea și reparația drumurilor publice naționale.

6.1.1 Gestionarea drumurilor publice naționale

Gestionarea drumurilor publice naționale este destinată să:

- garanteze o păstrare corespunzătoare și la un cost rezonabil a rețelei de drumuri publice naționale;
- garanteze o durabilitate corespunzătoare a rețelei de drumuri publice naționale în prezent și pe o perspectivă de lungă durată;
- să tindă spre o optimizare a raportului cost/beneficiu în sistemul de transport rutier.

La capitolul „administrarea drumurilor (inclusiv cheltuieli de arbitraj și judecată)” se atribuie cheltuielile:

- de gestionare a drumurilor publice naționale (colectarea și procesarea datelor rutiere pentru stabilirea unui sistem de management a infrastructurii rutiere; investigarea continuă a rețelei drumurilor publice naționale cu stabilirea volumului necesar și tipului lucrărilor de întreținere și reparație);
- cheltuieli de arbitraj și judecată etc.;

Totodată, la gestionarea drumurilor se referă și „elaborarea documentelor normative, implementarea tehnologiilor moderne și efectuarea controlului calității”.

Volumul total al cheltuielilor pentru administrarea drumurilor (inclusiv cheltuieli de arbitraj și judecată), elaborarea documentelor normative, implementarea tehnologiilor moderne și efectuarea controlului calității, în anul 2021 a constituit **63 000** mii lei.

În cadrul gestionării drumurilor publice naționale pe parcursul anului 2021:

a) au continuat lucrările de formare a bazei de date rutiere și de evaluare a stării tehnice a părții carosabile a drumurilor publice naționale.

O caracteristică funcțională a drumurilor este planeitatea suprafeței de rulare exprimată prin indicele internațional IRI, m/km. Planeitatea suprafeței de rulare influențează direct majorarea sau reducerea costurilor operaționale de transportare a mărfurilor și pasagerilor, precum și confortul circulației rutiere. Totodată, în condițiile actuale de degradare structurală avansată inclusiv a infrastructurii drumurilor (mai mult de 70% din lungimea drumurilor au o durată de exploatare depășită) acest indice nu reflectă în totalitate starea tehnică a drumurilor și infrastructurii acestora. Totodată, fiind unul reprezentativ, acesta este utilizat pentru compararea anuală a stării drumurilor.

Rezultatele măsurărilor instrumentale ale indicelui internațional al planeității IRI, pentru drumurile publice naționale, efectuate în anul 2021, este prezentată în figurile 3-5. O comparare reprezentativă a stării tehnice a rețelei drumurilor, poate fi efectuată conform datelor colectate începând cu anul 2017 după reconfigurarea rețelei drumurilor publice (Hotărârea Guvernului nr.1468/2016 cu privire la aprobarea listelor drumurilor publice naționale și locale din Republica Moldova.).

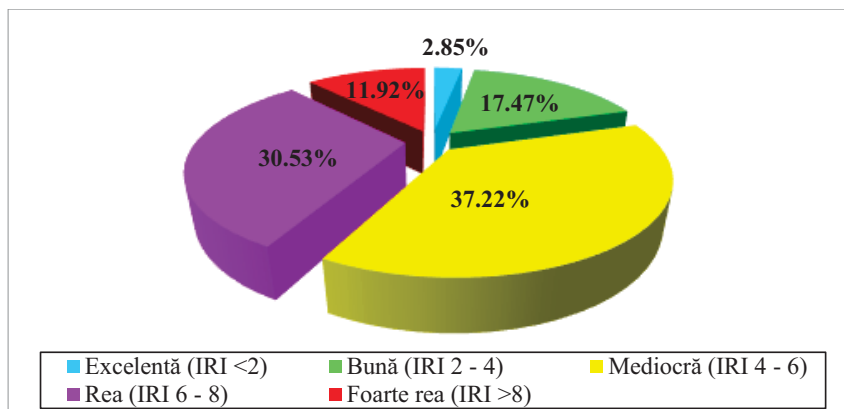

Figura 3 - Starea drumurilor (M) expres în anul 2021

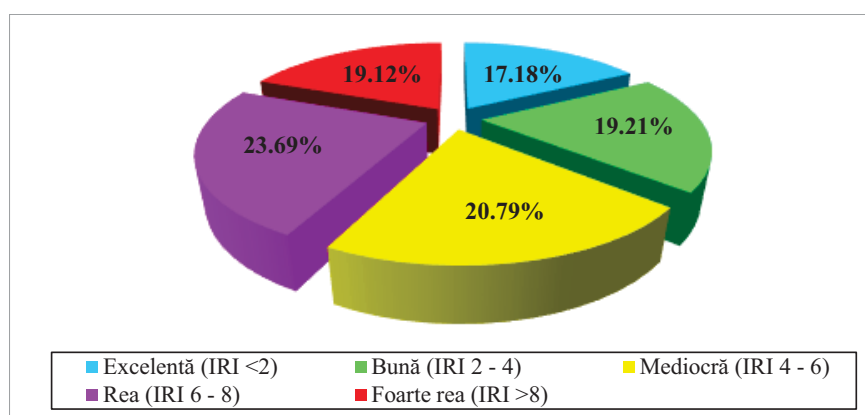
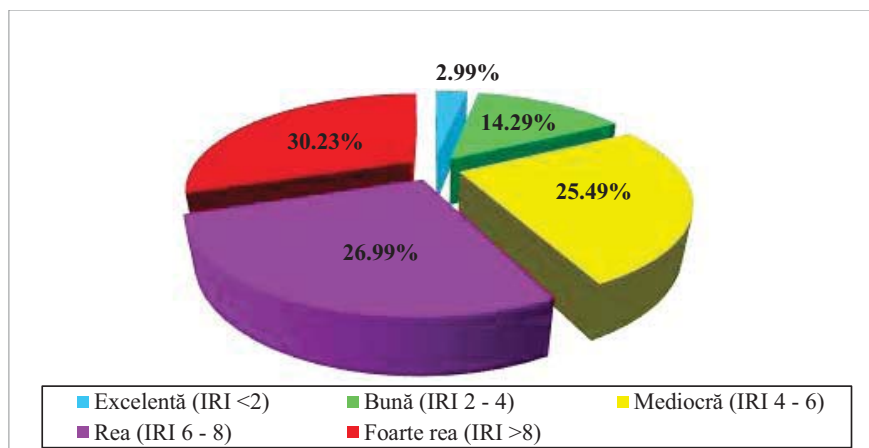
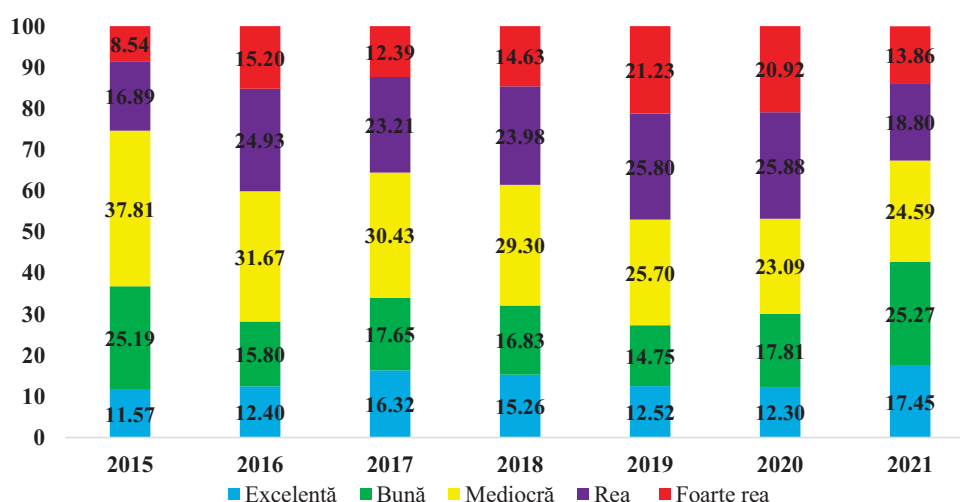

Figura 4 - Starea drumurilor (R) republicane în anul 2021

Figura 5 - Starea drumurilor (G) regionale în anul 2021

Pentru compararea stării drumurilor publice naționale în dinamică, starea drumurilor publice naționale pentru anii 2017, 2018 și 2019 a fost calculată ca media ponderată a stării drumurilor expres și drumurilor republicane. Aceasta permite compararea stării drumurilor publice naționale pe o perioadă de 7 ani, începând cu anul 2015, fiind prezentată în figura 6.

Figura 6 - Evoluția stării drumurilor publice naționale

Creșterea cantitativă aparentă a drumurilor în stare excelentă și bună a îmbrăcămînții rutiere este datorată faptului că în anul 2021 au fost finalizate lucrări de reabilitare a circa 210 km de drumuri publice naționale, finanțate din surse externe și bugetare. Totodată, starea drumurilor publice regionale s-a înrăutățit. O evaluare mai reprezentativă a stării drumurilor publice naționale, este prezentată în Figura 7

prin repartizarea întregii rețele de drumuri publice naționale pe indici de calitate pentru anii 2020 și 2021.

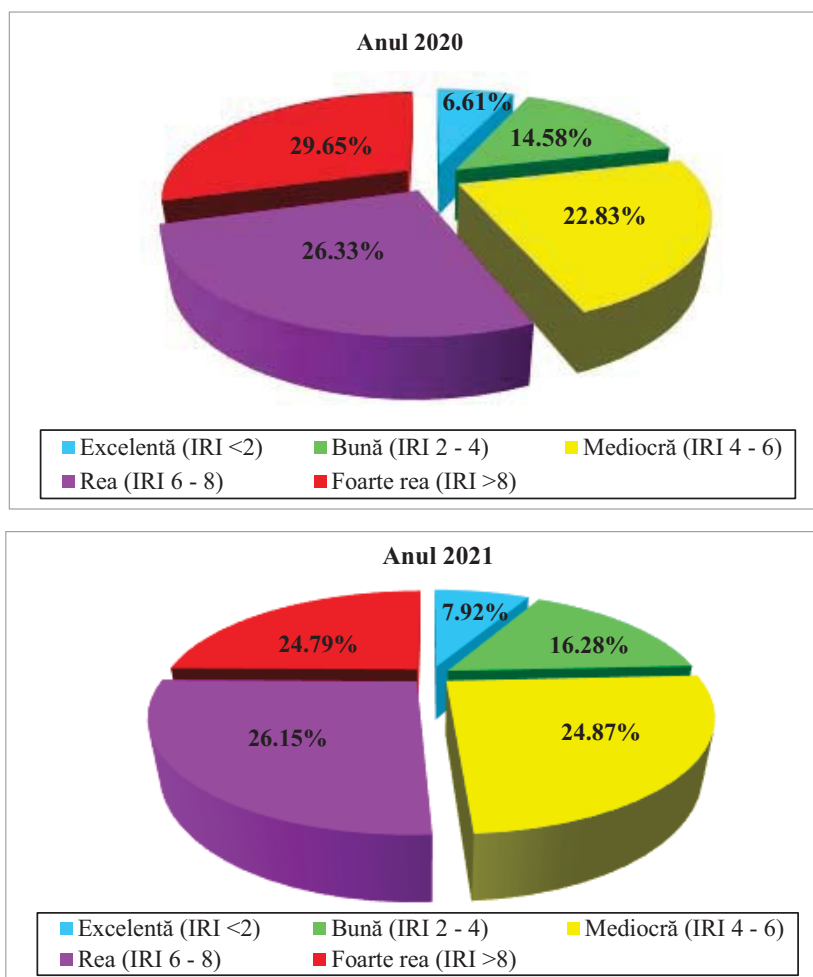

Figura 7 - Starea drumurilor naționale și regionale în anii 2020 și 2021

b) *Cu finanțare din fondul rutier în anul 2020 a fost inițiată elaborarea documentelor normative:*

- Ghidul privind efectuarea înregistrării circulației rutiere pe drumurile publice;
- Ghidul privind condițiile de iluminat la drumurile naționale și autostrăzi;
- Normativ privind reciclarea amestecurilor asfaltice la cald în stații fixe;
- Normativ privind execuția straturilor bituminoase foarte subțiri la rece;
- Normativ pentru execuția tratamentelor bituminoase duble inverse pe îmbrăcămini din beton de ciment;
- Instrucție privind plantațiile rutiere;
- Îndrumar de întocmire a documentațiilor geotehnice pentru drumuri naționale, drumuri expres și autostrăzi;
- Normativ pentru determinarea capacității de circulație a drumurilor publice;

- Normativ pentru dimensionarea ranforsărilor din beton de ciment ale sistemelor rutiere rigide, suple și semirigide;
- Normativ pentru execuția tratamentelor bituminoase simple rugoase cu tehnică cu distribuție sincronă a bitumului și pietrei sparte;
- Recomandări pentru proiectarea arhitecturală și peisagistică a drumurilor;
- Reglementări privind protecția mediului în activitatea de proiectare, construcție, modernizare, reabilitare și întreținere a drumurilor;
- Ghidul privind întreținerea structurilor rutiere.

Pe parcursul anului 2021, opt proiecte de documente normative în construcții au fost supuse procedurilor de aprobare.

c) pentru asigurarea calității materialelor de construcție utilizate la executarea lucrărilor de întreținere și reparație a drumurilor, laboratorul de încercări al Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”, acreditat în Sistemul Național de Acreditare al Republicii Moldova, a executat 3378 de încercări cu eliberare a 386 de rapoarte.

6.1.2 Realizarea funcțiilor de beneficiar la întreținerea și reparația drumurilor

Realizarea funcțiilor de beneficiar la întreținerea drumurilor publice naționale are menirea de a asigura un nivel optim de întreținere a rețelei de drumuri publice naționale, corespunzător volumului mijloacelor financiare alocate.

Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor”, fiindu-i atribuită funcția de beneficiar asigură o repartizare justificată a volumului de mijloace financiare disponibile pe obiective și tipuri de lucrări pentru a obține o eficiență maximă a investițiilor.

La capitolul „Realizarea funcțiilor de beneficiar la întreținerea și reparația drumurilor publice naționale” se atribuie următoarele cheltuieli:

- a) întreținerea drumurilor, inclusiv:
 - întreținerea curentă a drumurilor;
 - întreținerea periodică și reparații curente;
 - întreținerea drumurilor pe timp de iarnă;
 - asigurarea securității circulației rutiere;
 - crearea de spații verzi în zonele de protecție a drumurilor;
- b) reconstrucția și reparația drumurilor publice naționale și a construcțiilor ingineresti;
- c) executarea lucrărilor de proiectare, evaluare a drumurilor și procurare a terenurilor.

Funcția de beneficiar la întreținerea drumurilor publice naționale în anul 2021, a fost realizată pentru un volum total de **892 637,7** mii lei, la reconstrucția și reparația drumurilor – **436 454,6** mii lei, la lucrări de proiectare, iar pentru evaluarea drumurilor și procurarea terenurilor – **37 661,8** mii lei.

a) Întreținerea drumurilor publice naționale

La planificarea și realizarea lucrărilor de întreținere și reparații ale drumurilor, s-a ținut cont de următoarele principii de baza:

- întreținerea curentă a drumurilor reabilite, modernizate și noi construite să fie obligatoriu de tipul întreținerii preventive, pentru a se evita scăderea în timp a nivelurilor de serviciu deja obținut pe aceste drumuri;
- pe rețeaua de drumuri naționale, în limita surselor financiare alocate, să se aplice pe cât posibil întreținerea preventivă și numai în cazuri de minimă posibilitate a asigurării cu fonduri financiare să se utilizeze o strategie de tip întreținere periodică și curentă de tip curativ.

Executarea nemijlocită a lucrărilor de întreținere de rutină a drumurilor publice naționale în anul 2021 s-a efectuat de către 12 întreprinderi specializate S.A. „Drumuri” în baza contractelor încheiate cu Î.S. “Administrația de Stat a Drumurilor”. Lucrările de întreținere periodică au fost executate de către agenți economici contractați prin prisma sistemului național de achiziții publice.

Costul total al lucrărilor de întreținere a rețelei de drumuri naționale valorificate în anul de raportare a constituit **892 637,7 mii lei**.

În cadrul întreținerii curente și periodice finanțate din fondul rutier, au fost efectuate următoarele tipuri și volume de lucrări, prezentate în tabele 5 și 6.

Tabelul 5 - Tipuri de lucrări din cadrul întreținerii curente și periodice

mii lei

Articolul de cheltuieli	Volumul de mijloace financiare planificat, conform HG nr. 463 / 2021	Valorificat	Diferența
1	2	3	4
Întreținerea drumurilor - total	932 748,8	892 637,7	-40111,1
inclusiv:			
1.1. întreținerea de rutină a drumurilor (plombarea gropilor, profilarea părții carosabile cu adaos de material, întreținerea terasamentului și a sistemelor de evacuare a apelor, întreținerea lucrărilor de artă, lucrări neprevăzute: în caz de inundații, alunecări de teren, inclusiv contracte bazate pe performanță etc.)	394 473,8	367 801,1	-26 672,7
1.2. întreținerea periodică și reparații curente – total	289 875	255 825,5	-34 049,5
inclusiv:			
1.2.1) drumuri pietruite	75 298	61 353,1	-13 944,9
1.2.2) drumuri asfaltate (egalizări și înlocuirea straturilor)	214 577	194 472,4	-20 104,6
1.3. lucrări pentru asigurarea securității circulației rutiere (marcaj rutier, parapet metalic, înlocuirea și reparația indicatoarelor rutiere etc.)	70 000	70 207,9	+207,9
1.4. lucrări de întreținere, reparații curente la lucrările de artă (poduri, podețe, etc.)	15 000	20 521,3	+5 521,3
1.5. întreținerea drumurilor pe timp de iarnă (dezapezirea, combaterea poleiului, inclusiv contracte bazate pe performanță)	100 000	119 109,4	+19 109,4
1.6. crearea de spații verzi în zonele de protecție a drumurilor (plantarea arborilor și arbuștilor și întreținerea lor)	400	138,3	-261,7

1	2	3	4
1.7. elaborarea documentelor normative, implementarea tehnologiilor moderne și efectuarea controlului calității	3 000	1 353,8	-1 646,2
1.8. administrarea drumurilor (inclusiv cheltuieli de arbitraj și judecată)	60 000	57 680,4	-2 319,6

Tabelul 6 - Întreținerea curentă și întreținerea periodică a drumurilor publice naționale pentru anul 2021 (volume fizice)

Nr.	Denumire categoriilor de lucrărilor	u.m.	Total pe anul 2021			
			Total	inclusiv:		
				drumuri expres (M)	drumuri republicane (R)	drumuri regionale (G)
1	2	3	4	5	6	7
	Întreținere curentă, inclusiv:					
1	Plombarea gropilor cu beton asfaltic	m2	415 900,95	40 934,09	172 957,76	202 009,10
2	Plombarea gropilor prin metoda de injectare	m2	22 626,65	5 473,56	7 028,61	10 124,48
3	Colmatarea fisurilor (crăpăturilor)	m. l.	20 074,00	6 525,00	8 749,00	4 800,00
4	Straturi de egalizare	km	11,10	1,24	4,08	5,78
5	Decapări cu înlocuirea straturilor	km	0,11	0,00	0,05	0,06
6	Reparația drumurilor pietruite fără adaus de material	km	13,62	0,00	3,15	10,47
7	Profilarea drumurilor pietruite	km	8 261,78	0,00	359,87	7 901,91
8	Tăierea și nivelarea acostamentelor	km	19 028,11	1 401,94	4 944,16	12 682,01
9	Trotuare	km	0,73	0,00	0,17	0,57
10	Pavilioane auto (montarea)	buc	7	0,00	1,00	6,00
11	Pavilioane auto (întreținerea curentă)	buc	268	18,00	148,00	102,00
12	Poduri (întreținerea curentă)	buc	53	3,00	27,00	23,00
		m. l.	2 904,65	374,00	1 944,40	586,25
13	Podețe noi	buc	23,00	0,00	6,00	17,00
		m. l.	150,00	0,00	50,00	100,00
14	Cosirea manuală și defrișarea vegetației	100 m2	587 919,31	103 398,65	306 970,90	177 549,76
	Întreținerea periodică (reparații curente), inclusiv:					
1	Trotuare	km	6,06		0,17	5,89
2	Tratamente bituminoase	km	37,92		28,66	9,26
3	Straturi bituminoase subțiri executate la rece de tip slurry seal	km	25,55		24,92	0,63
4	Reparația îmbrăcăminte rutiere din beton asfaltic	km	81,62	12,44	38,94	30,24
5	Reparația îmbrăcăminte rutiere din macadam	km	55,93		1,27	54,66
	TOTAL (periodica) km de drum	km	201,02	12,44	93,79	94,79

Pe parcursul anului 2021 au fost executate lucrări de întreținere periodică a 2 poduri de șosea, valoarea lucrărilor constituind **9 219** mii lei (tab.7).

Totodată, au fost executate lucrări de întreținere curentă la 53 de poduri precum și amenajarea a 23 de podețe noi (preponderent la accese) valoarea lucrărilor constituie cca. **11 302** mii lei.

Tabelul 7 - Întreținerea periodică a podurilor

№ crt.	Indexul drumului	Denumirea drumului	Poziția, km	Volumul alocațiilor (mii lei)	Tipul lucrărilor
1.	M1	Frontiera cu România – Leușeni – Chișinău – Dubăsari – frontiera cu Ucraina	0,00	5 351	Remedierea degradărilor atestate la nivelul suprastructurii podului (contract nr. 06-14/138 din 15.05.2020)
2.	R5	M5 – Vadul lui Vodă – M4	7,200	3 868	Reparația rosturilor de dilatație la poduri (contract nr. 06-14/405 din 01.10.2020)
Total				9 219	

Pentru asigurarea circulației în condiții de siguranță în perioada de iarnă a anului 2021, pe sectoarele de drum periculoase au fost instalate indicatoare de semnalizare cu tematica de iarnă. De asemenea pe aceste sectoare a fost depozitat material antiderapant.

În cadrul combaterii înzăpezirii și lunecșului pe drumurile publice naționale au fost utilizate 28,329 mii tone de material antiderapant.

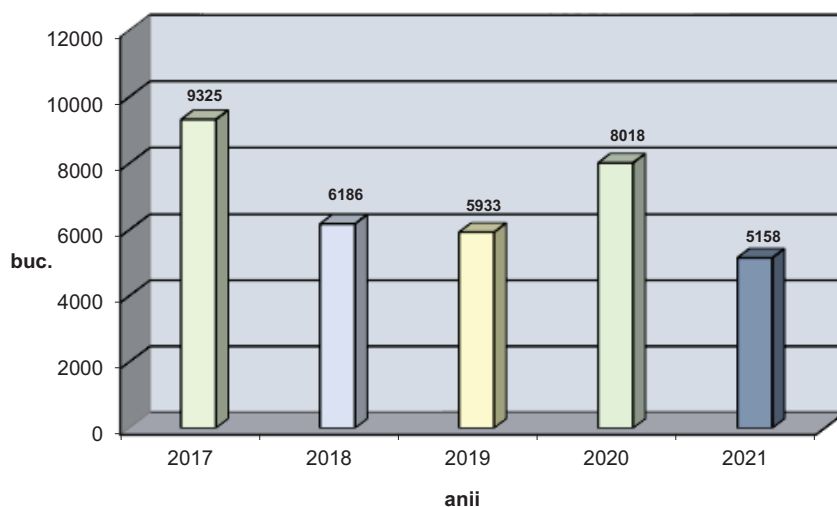
Întru realizarea prevederilor Strategiei naționale pentru siguranță rutieră aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1214 din 27.12.2010, în programele anuale de reparație și întreținere a drumurilor sunt stabilite cheltuieli ce țin nemijlocit de asigurarea siguranței circulației rutiere. Astfel în Programul pentru anul 2021 această sumă a constituit **62,0** mil. lei.

Pe parcursul anului de raportare pentru sporirea securității circulației rutiere au fost realizate lucrări suplimentare ce a condus la creșterea cheltuielilor totale până la **70,20** mil. lei. Astfel, în vederea îmbunătățirii orientării și informării participanților la trafic despre condițiile de circulație, reducerii gravității accidentelor, evitării derapării mijloacelor de transport de pe carosabil, direcționării traficului rutier, asigurării siguranței pietonilor pe drumurile publice naționale:

1) au fost instalate **5 158 indicatoare rutiere noi**, inclusiv:

- pe drumurile **expres** – **531 buc.**
- pe drumurile **republicane** – **2 637 buc.**
- pe drumurile **regionale** – **1 990 buc.**

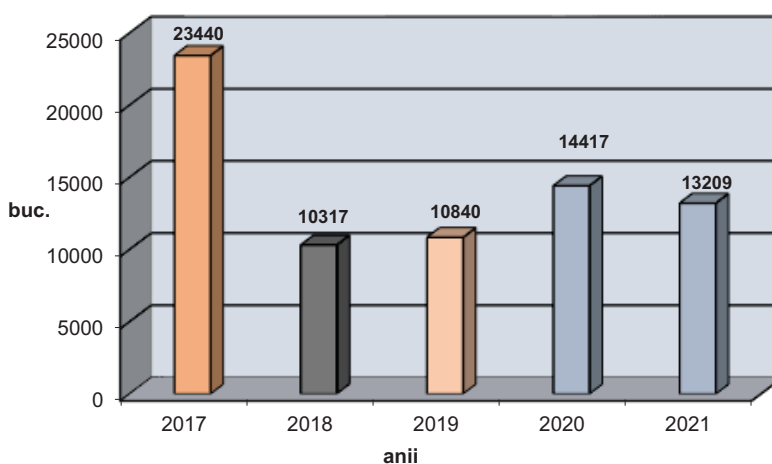
Pentru comparare cu rezultatele anilor precedenți a se vedea diagrama din figura 8.

Figura 8 - Instalarea indicatoarelor rutiere

2) au fost instalați **13 209 stâlpi de ghidare** cu dispozitive reflectorizante, inclusiv:

- pe drumurile **expres** – **1 906 buc.**
- pe drumurile **republicane** – **7 984 buc.**
- pe drumurile **regionale** – **3 319 buc.**

Pentru comparare cu rezultatele anilor precedenți a se vedea diagrama din figura 9.

Figura 9 - Instalarea stâlpilor de ghidare

- 3) a fost instalat și reparat **parapet metalic** cu lungime de **5 103 m. l.**;
 4) au fost aplicate marcaje longitudinale pe o lungime de **2 185 km. l.**

Pentru comparare cu rezultatele anilor precedenți a se vedea diagrama din figura 10.

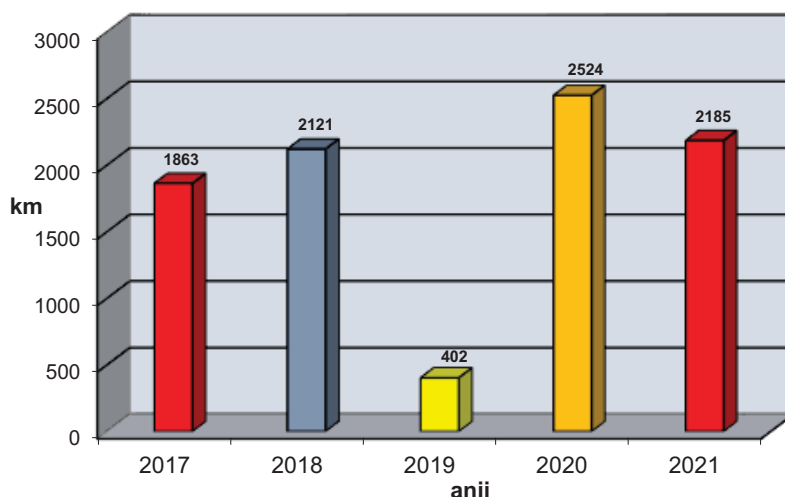

Figura 10 - Executarea marcajului orizontal

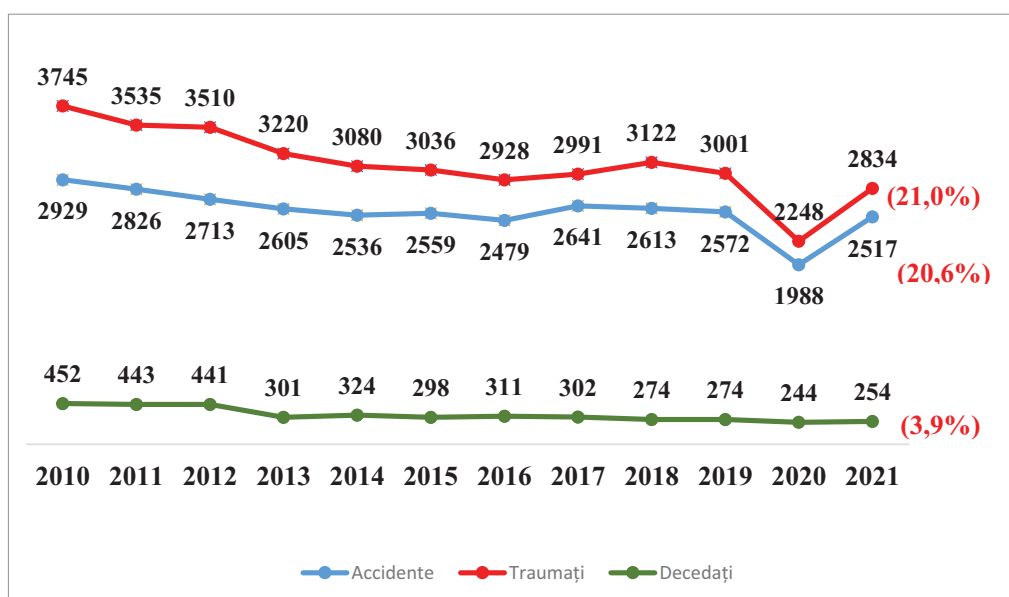
În anul 2021 pe drumul național R3 Chișinău – Hîncești – Cimișlia - Basarabeasca - frontiera cu Ucraina, km 11-31,4 a fost executat marcaj cu termoplast pe o lungime de **20,4 km** cu suprafața de **13 475,89 m²**.

5) au fost aplicate **1 880 marcaje la trecerile pentru pietoni** cu o suprafață de **39 152,18 m²** și instalate indicatoare rutiere de tip standard 5.50.3; 5.50.4; 1.20 “trecere pentru pietoni”; 1.21 “Copii” și **marcaje inscripție (Școală) pe carosabil la 301 (școli)**.

Pentru îmbunătățirea deservirii călătorilor în transportul public pe drumurile publice naționale în anul 2021 au fost montate 7 pavilioane auto pentru pasageri.

În perioada de raportare au fost executate lucrări de tăiere a arborilor atacați de boli, bătrâni, uscați, deformați sau ruși, precum și a celor ce prezintă pericol pentru siguranța circulației; tăierea pentru regenerarea sau corectarea coroanei, în sumă de **138,3 mii lei** în total au fost defrișați **6 719 copaci** cu volumul masei lemnoase de **4 169 m³**.

Măsurile întreprinse în anul 2021 pe drumurile publice naționale au condus la reducerea numărului de accidente rutiere, numărului de persoane traumatizate și de persoane decedate față de anul 2010, dar față de anul 2020 s-a constatat o creștere, ceea ce este prezentat în figura 11.

Figura 11 - Statistica accidentelor rutiere

b) Reconstrucția și reparația drumurilor publice naționale și construcțiilor ingineresti

Conform Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumuri publice naționale în anul 2021, pentru reconstrucția și reparația drumurilor publice naționale și a construcțiilor ingineresti au fost alocate **491,311** mil. lei.

Informația privind valorificarea mijloacelor menționate la situația din 31 decembrie 2021 este prezentată în tabelul 8.

Tabelul 8 - Reconstrucția, reparația drumurilor publice naționale și a construcțiilor ingineresti

Nr. crt.	Nr. drum	Denumirea drumurilor	Lungimea sectoarelor reparate în 2021, km	Volumul alocațiilor (mii lei)		Diferența, (mii lei)	Tipul lucrărilor
				Planificat	Valorificat		
1	2	3	4	5	6	7	8
Obiecte de tranziție							
1	M5	Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălți – Chișinău – Tiraspol – frontiera cu Ucraina	133	32 110	28208	3902	Reparația nodului rutier în preajma or. Bălți
2	M5	Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălți – Chișinău – Tiraspol – frontiera cu Ucraina	57	13416	11322	2094	Asigurarea stabilității terasamentelor și restabilirea lucrărilor de artă
3	M5	Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălți – Chișinău – Tiraspol – frontiera cu Ucraina	215	12 225	1 307	10 918	Reparația podului

1	2	3	4	5	6	7	8
4	R1	Chişinău – Ungheni – Sculeni – frontiera cu România	99-102	1 590	1 590	-	Amenajarea gardului la hotar cu Centrul de instruire militară al MA al RM (or.Ungheni)
5	R21	Orhei – Bravicea – Călăraşi (tronusul Vatici – Morozeni)	13-18	48 080	34 050	14 030	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
7	R26	Bender – Căuşeni – Cimişlia	71-83	40668	40396	272	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
8	R30	Anenii Noi – Căuşeni – Ştefan Vodă – frontiera cu Ucraina (drum de ocolire a s.Troiţa Nouă)	0-6	25 000	25325	-	Construcţia drumului
9	R31	R30 – Tudora – Palanca – frontiera cu Ucraina	0-11	97 000	89440	7560	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
10	G58	R7 – Păscăuţi – Călineşti – Făleşti – R16 (prin s.Năvirneţ)	44	4 630	4 630	-	Asigurarea stabilităţii terasamentelor şi restabilirea lucrărilor de artă
11	G64	R6 – Băneşti – Teleneşti – Budăi – M5	13	400	336	64	Asigurarea stabilităţii terasamentelor şi restabilirea îmbrăcămintei rutiere
12	G67	G66 – Văsieni – Bahu – R21	5,6-8,1	5746	5 746	-	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
13	G71	R3 – Ialoveni – Băcioi – Singera – R2	2	5961	5 961	-	Reparaţia podului
14	G104	Ialoveni – Costeşti – Moleşti	12,7-17,1	4605	4 605	-	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
15	G122	M3 – Sagaidacul Nou – Satul Nou – Mihailovca – R26 (L580 Mihailovca – Sagaidac – Valea Perjei, km 0-12,94)	5,14-18,08	30 000	30 000	-	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
16	G125	Cimişlia – Iargara – Sărata Nouă	2,7-24,5	82628	81120	1508	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
17	G135	Ciadăr-Lunga – Congaz – Dimitrovca – G131 (tronusul Baurci – Congaz)	10-18	11 142	10 993	149	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
18	R34	Hânceşti-Leova-Cahul-Giurgiuleşti	124	2 048	2 048	-	Asigurarea stabilităţii terasamentelor şi restabilirea îmbrăcămintei rutiere
Total obiecte de tranziţie				417249	377071	40178	
Obiecte noi							
1	M1	Frontiera cu România-Leuşeni-Chişinău-Dubăsari-frontiera cu Ucraina	108,97	9168	3354	5814	Reparaţia podurilor
2	M1	Frontiera cu România – Leuşeni – Chişinău – Dubăsari – frontiera cu Ucraina	95,3 - 96,3	35 470	31653	3817	Construcţia podului şi a pasajului peste calea ferată
3	M5	Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălţi – Chişinău – Tiraspol – frontiera cu Ucraina	24,935; 38,34	4551	4568	-	Reparaţia lucrărilor de artă
4	R15	M5 - Glodeni	0-33,47	1000	130	870	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
5	G27	R7 – Chetrosu – Moara de Piatră – Cubolta – R13	25,0-31,15	20463	18269	2194	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
6	G95	R1 – Călăraşi – Pirjolteni – Căbăieşti	2-7	1410	1410	-	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere

1	2	3	4	5	6	7	8
7	G100	R33 – Sofia – Cărpineni – Mingir – R34	0-3	2000	-	2000	Reparaţia îmbrăcămintei rutiere
		Total obiecte noi		74062	59383	14679	
		Total general		491311	436455	54856	

În anul de raportare, din suma valorificată de 436 455 mii lei, 378 268 mii lei au fost utilizate pentru lucrări de reparaţie capitală şi 58 187 mii lei - pentru lucrări de construcţie.

Cauzele generale care au afectat execuţia lucrărilor de către Antreprenori şi nevalorificarea mijloacelor financiare alocate au fost situaţia pandemică din ţară care a afectat activitatea agenţilor economici, scumpirea semnificativă a materialelor de construcţii precum şi dificultăţi în adaptarea la cerinţele standardelor Europene. În deosebi, este necesar de menţionat ploile torenţiale din lunile mai-iunie care au impus antreprenorii refacerea unor lucrări. În afară de aceste cauze au fost probleme specifice pentru fiecare obiect în parte, cum ar fi:

1. Reparaţia nodului rutier pe drumul M5 Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălţi – Chişinău – Tiraspol - fr. cu Ucraina, amplasat la km 133. La acest obiect sunt prevăzute volume mari de betonare pentru care sunt utilizate cofraje specifice care permit efectuarea lucrărilor până la o înălţime de 6 metri, montarea şi demontarea acestora precum şi timpul de aşteptare pentru întărirea betonului duc la reţineri, la fel şi caracterul liniar al acestor lucrări.

2. Asigurarea stabilităţii terasamentelor şi restabilirea lucrărilor de artă pe drumul M5 Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălţi – Chişinău – Tiraspol - fr. cu Ucraina, amplasat la km 57. La acest obiect pe sectorului de drum PC 568+25 - PC573+75 s-au constatat dificultăţi de execuţie a stratului de bază a terasamentului din cauza supra umezirii solului. Astfel, în scopul stabilizării solului existent, s-au modificat soluţiile prevăzute în proiectul de execuţie, cu includerea lucrărilor de tratare a stratului superior a solului, h=40 cm cu ciment M400 (CEM II), în proporţie de 5%. Aceasta modificare a fost realizată prin aprobarea Acordului Adiţional Nr.1, la data de 06.10.2021. Perioada de clarificări pentru includerea lucrărilor neprevăzute în proiectul de execuţie au dus la nerespectarea graficului de execuţie a lucrărilor, astfel s-a prelungit termenul de execuţie a lucrărilor până la 31.12.2021. Întrucât, lucrările nu au fost finalizate până la expirarea termenului, Antreprenorul va suporta penalităţi.

3. Reparaţia drumului R21 Orhei – Bravicea - Călăraşi, sectorul km13,00-18,00 şi drumul G95 R1 – Călăraşi – Pirjolteni – Căbăieşti, la aceste obiecte reţinerile au fost cauzate de tergiversarea obţinerii documentelor permise de la organele de mediu pentru defrişare fâşiei forestiere.

4. Reparaţia podului pe drumul M5 Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălţi – Chişinău – Tiraspol - fr. cu Ucraina, amplasat la km 215, la acest obiect după demontarea grinzilor s-a stabilit un volum considerabil mai mare de reparaţie de cât cel prevăzut în proiect, lucru care nu a putut fi stabilit la etapa de proiectare. Este de menţionat că rata lucrărilor executate de facto este de 50%, antreprenorul nereuşind până la data de 30.12.2021 prezentarea acestora spre plată.

5. Reparaţia îmbrăcămintei rutiere a drumului R31 R30 – Tudora – Palanca - frontiera cu Ucraina, pe sectorul km 0,00-11,00. Antreprenorul a ratat timpul

favorabil pentru execuția lucrărilor rutiere, astfel lucrările au fost executate la începutul lunii decembrie, care au creat dubii referitor la calitatea execuției lor, perioada de clarificare a calității execuției lucrărilor a dus la neprezentarea lor spre plată. Este de menționat că rata lucrărilor executate de facto este de 100% conform sumei alocate, Antreprenorul nereușind până la data de 30.12.2021 prezentarea acestora spre plată.

6. Reparația îmbrăcămintei rutiere a drumului G27, R7 – Chetrosu - Moara de Piatră – Cubolta - R13, pe sectorul km 0,00-31,15, din cauza necesității de remediere a unor lucrări executate necalitativ, Antreprenorul a fost obligat să refacă lucrările, astfel acest factor a dus la neîncadrarea în graficul de execuție a lucrărilor, precum au ratat timpul favorabil și nu a reușit să valorifice toate mijloacele financiare alocate. Antreprenorul a fost atenționat privind necesitatea respectării prevederilor proiectului și documentației normative, precum și a graficului de execuție a lucrărilor.

7. Reparația îmbrăcămintei rutiere a drumului G100, R33 – Sofia – Cărpineni – Mingir - R34, pe sectorul km 0,00 - 3,00 la execuția lucrărilor de artă, s-a constatat că nivelul apelor freatice și de suprafață sunt în volum sporit și la nivel înalt (acestea ajungând la cota de fundație a podețelor), astfel pentru continuarea lucrărilor de construcție montaj a lucrărilor de artă s-a propus execuția podețelor pe întreaga lor lungime pe ansamblu și înlocuirea terasamentului de sub fundația podețelor. În acest sens, de către autorul proiectului S.R.L. "Constant-Proiect" s-au întocmit soluții tehnice actualizate pentru amenajarea podețelor de tip cadru 3,5x1,2m, L= 12,80m de la PC 0+44 și PC 12+47. Ca urmare, pentru asigurarea continuității de deplasare a traficului și sporirea siguranței circulației rutiere s-a inclus suplimentar drumuri temporare de ocolire a șantierului la fiecare podeț în parte și anume la podețele de la PC 0+44, PC 7+00, PC 12+47 și PC 22+92. Aceste motive au cauzat nerespectarea graficului de execuție a lucrărilor și nu au reușit să valorifice mijloacele financiare alocate.

8. Asigurarea stabilității terasamentelor și restabilirea îmbrăcămintei rutiere pe drumul G64, R6 – Bănești – Telenești – Budăi - M5, amplasat la km13,00 lucrările nu au fost executate din cauza nerespectării obligațiilor contractuale de către antreprenor. Termenul de execuție a lucrărilor nu a fost prelungit, ca urmare Antreprenorul va suporta penalități la lucrările neexecutate.

Î.S. Administrația de Stat a Drumurilor atrage o atenție deosebită calității executării lucrărilor. Având în dotare laboratorul de încercări, în cadrul controlului inopinat au fost documentate un șir de neconformități (indicatorii de planeitate, necoresponderea cotelor proiectate, devieri de grosimi a straturilor sistemului rutier) care au fost transmise Antreprenorilor și urmează a fi remediate în perioada favorabilă. Totodată, deși volumul fizic a lucrărilor la unele obiecte a fost executat în proporție de 100% conform sumelor alocate, acestea nu au fost luate la plată din cauza că caietul de sarcini nu permite divizarea constructivelor, în deosebi executarea lucrărilor de artă, prin urmare lucrarea se consideră executată ca un proces tehnologic integral însoțit de documente confirmative și teste de laborator.

În concluzie, din suma nevalorificată de 54,8 mil. lei, au fost executate de facto 22,5 mil. lei dar nu au fost achitate, din motive de neconformitate și/sau complexitate a procesului tehnologic.

c) *Lucrări de proiectare, evaluare a drumurilor și procurare a terenurilor*
Pentru asigurarea obiectelor incluse în Programul lucrărilor de reparație a drumurilor publice pe anul 2021 cu documentația de proiect și deviz au fost valorificați **37 661,8** mii lei, inclusiv evaluarea drumurilor și procurarea terenurilor în suma de **199,329** mii lei.

Au fost elaborate proiecte (documentația de proiect și deviz) pentru 24 de obiective, iar pentru altele 5 obiective proiectele au fost elaborate/achitate parțial.

6.2 Cofinanțarea proiectelor de reabilitare a drumurilor

Rezultatele cofinanțării proiectelor, gestionate de Agenția Dezvoltare Regională Centru, de reabilitare a drumurilor publice prevăzute în Anexa nr.2 la Programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pentru drumurile publice naționale pe anul 2021 sunt prezentate în tabelul 9.

Tabelul 9 - Cofinanțarea proiectelor de reabilitare a drumurilor

Nr. ctr	Denumirea proiectului	Volumul alocățiilor		Diferența, (mii lei)	Tipul lucrărilor
		Planificat, mii lei	Valorificat, mii lei		
1	2	3	4		5
1	Lucrări de construcție a drumului de ocolire a or. Ungheni	8 600	7 949,0	651,0	Construcția drumului
2	Reabilitarea și modernizarea drumului regional L442-Strășeni-Voinova, raionul Strășeni (G82 Strășeni-Recea-Voinova)	28 500	14 231,0	14 269,0	Reparația îmbrăcămintei rutiere
3	Reabilitarea infrastructurii de transport pe traseul L392 Ungheni-Cetireni-Alexeevca (G90 G89-Alexeevca-Floritoaia Veche-Ungheni-G91)	22 900	2 560,2	20 339,8	Reparația îmbrăcămintei rutiere
	Total	60 000	24 740,2	35 259,8	

Volumul lucrărilor neexecutate la cofinanțarea proiectelor de reabilitare a drumurilor, contracte administrate de ADR Centru, constituie **35 259,8** mii lei.

6.3 Procurarea utilajului și echipamentului pentru dotarea laboratorului de încercări a Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” și de măsurare a traficului pe drumurile naționale

În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 913/2016 „privind aprobarea Reglementării tehnice cu privire la cerințele minime pentru comercializarea produselor pentru construcții” referitoare la expirarea perioadei de tranziție la standardele conexe pe data de 31 decembrie 2020, Laboratorul de încercări al Î. S. „Administrația de Stat a Drumurilor” în anul 2021 a fost dotat cu echipament nou.

În Programul privind repartizarea mijloacelor fondului rutier pe anul 2021, aprobat prin HG 924/2020 pentru procurarea utilajului și echipamentului pentru dotarea laboratorului de încercări și de măsurarea traficului pe drumurile naționale, au fost preconizate mijloace financiare în sumă de **8 000** mii lei din care au fost valorificate **1 753,5** mii lei.

Echipamentul procurat din mijloacele fondului rutier va permite executarea unor încercări prevăzute în standarde europene preluate de Republica Moldova.

Neexecutarea la procurarea sistemului de măsurarea traficului pe drumurile naționale în sumă de **1 000** mii lei și a sistemului de prognoza și control al condițiilor de circulație prin multiplicarea utilajelor meteorologice în sumă de **5 000** mii lei nu au fost executat din cauza tergiversării obținerii avizelor de racordare la rețelele electrice pentru punerea în funcțiune a echipamentului achiziționat.

6.4 Realizarea funcțiilor de beneficiar cuprinde și o supraveghere tehnică care necesită cunoaștere profundă, profesionistă, a situației curente a drumurilor. Întru realizarea acestei funcții în cadrul Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” activează serviciul supraveghere tehnică a lucrărilor. Lucrările de reparație și întreținere a drumurilor contractate sunt recepționate și admise pentru achitare numai după avizul responsabilului tehnic atestat.

7. Concluzii:

7.1. Pe parcursul anului 2021 din contul mijloacelor fondului rutier au fost executate lucrări de întreținere și reparație a drumurilor publice naționale în sumă de **1 532,060** mil. lei, inclusiv:

- lucrări de întreținere a drumurilor – **892,638** mil. lei;
- lucrări de reconstrucție și reparație a drumurilor – **436,455** mil. lei;
- lucrări de proiectare – **37,662** mil. lei;
- cofinanțarea proiectelor de reabilitare a drumurilor – **24,740** mil. lei;
- procurarea utilajului și echipamentului pentru dotarea laboratorului de încercări a Î.S. „Administrația de Stat a Drumurilor” - **1,753** mil. lei.

7.2. În anul de raportare a fost îmbunătățită starea drumurilor publice naționale pe **244,52** km, inclusiv:

- prin lucrări de reparații capitale (conf. tab. 8, pag.19) au fost reabilitați - **43,5** km de drumuri, și reparate 12 poduri;
- prin întreținere periodică (conf. tab. 6, pag 15) au fost îmbunătățiți/majorat durata de exploatare a **201,02** km de drumuri.

Pe restul rețelei de drumuri publice naționale au fost executate lucrări de întreținere curentă, ce a permis menținerea practicabilității drumurilor pe tot parcursul anului.

7.3. Nevalorificarea integrală a mijloacelor financiare alocate pentru drumurile publice naționale pentru anul 2021, în mare parte a fost generată de situația pandemică, ceea ce a condus la tergiversarea proceselor tehnologice legate de livrarea materialelor de construcții, trecerea în regim de carantină a companiilor de proiectare și de executare a lucrărilor rutiere, precum și a instituțiilor statului.